

werden, ook al 'zwaar door de oorlog en verwaarlozing geleden (hadden).'¹

'Met de artillerie was het in 1918 bedroevend gesteld.' Het veldgeschut, ruim 200 vuurmonden met een kaliber van 7 cm dateerde van vóór de eerste wereldoorlog. Een beperkte hoeveelheid zwaarder, relatief modern geschut, in Zweden, Engeland en Duitsland aangeschaft, was voorlopig bij de vesting-artillerie ingedeeld en daar toegevoegd aan een collectie oud geschut² en andere vuurwapenen waaronder zich mitrailleurs 'met 27 lopen' bevonden alsmede mitrailleurs 'met twee lopen die door middel van een zwengel werden afgevuurd'. Wel werden de uit de zeventiende eeuw daterende 'Coehoornmortieren, gebruikt voor het afschieten van lichtkogels', anno 1921 afgeschafte, maar enkele uit het midden van de negentiende eeuw daterende bronzen kanonnen bleven voor schietoefeningen in gebruik.³ De kustartillerie bezat weliswaar geen stuk dat uit vroeger tijd dateerde dan 1870, maar ook geen dat recenter was dan 1904. De bewapening van de pantserforten stamde uit de jaren '80 van de vorige eeuw. In de twintiger jaren handhaafde men slechts twee van deze forten: IJmuiden en Hoek van Holland. Van de daar aanwezige vuurmonden van 24 cm kon men 'verwachten dat zij na één salvo onbruikbaar zouden zijn.'⁴

Natuurlijk waren al deze feiten aan minister van Dijk niet onbekend. In 1921 kondigde hij dan ook aan dat een fonds van ruim f 100 miljoen gevormd zou worden voor de aanschaf van modern materieel. Het bleef bij de aankondiging. 'In 1922 en 1923 gebeurde er niets.'⁵ In 1924 ontwierp dezelfde minister een nieuw schema: met oplopende bedragen zou t.e.m. 1931 f 60 miljoen besteed worden, o.m. voor nieuw geschut en bijbehorende munitie. In zeven jaar werd in totaal een zesde van dat bedrag aangevraagd: f 1½ miljoen per jaar voor de modernisering van de bewapening. Onder invloed van de bezuiniging werd dat bedrag voor 1932 weer met een derde verminderd.⁶

Dat het in die omstandigheden weinig aantrekkelijk leek, de opleiding voor officier of onderofficier te volgen (wat de officieren betreft: aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of, tot 1928, bij de z.g. Hoofdcursus te Kampen), spreekt vanzelf. Het aantal beroepsofficieren van de landmacht liep gestadig terug: van 1050 in 1918 tot 625 in 1936. 'Het beroeps-onderofficieren-kader toonde een dergelijk verloop, terwijl het sterk verouderd was.'⁷

De luchtmacht van het leger kon in de door bezuiniging beheerste jaren

¹ A.v., XII, p. 25-26. ² A.v., p. 27. ³ A.v., IV, p. 47. ⁴ A.v., p. 48. ⁵ Wilson: *Vijf oorlogsdagen*, p. 27. ⁶ Nierstrasz: *De voorgeschiedenis*, Inl., p. 29. ⁷ Wilson: *Vijf oorlogsdagen*, p. 27.